

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 maja 2017 roku w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej we W. przeciwko (...) w P. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Kaliszu w pkt. 1 oddalił powództwo; w pkt. 2 zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 917,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. (wyrok k. 180; uzasadnienie k. 185 - 188)

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu skarżąca zarzuciła:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 361 k.c. w zw. z art. 822 k.c. poprzez naruszenie zasady pełnej rekompensaty szkody polegające na przyjęciu, iż faktyczny czas trwania najmu pojazdu zastępczego w zakresie 29 dni nie pozostawał w adekwatnym związku przyczynowym z wynikłą szkodą, albowiem powódka najęła samochód, a kwota jaką zapłaciła za jego najem przewyższa wartość pojazdu w stanie nieuszkodzonym, przez co strona pozwana nie ponosi odpowiedzialności cywilnej, a tym samym doprowadziło do braku pełnej rekompensaty szkody poniesionej przez poszkodowanego podczas gdy należało uznać, że „okoliczność, iż koszty wynajęcia pojazdu zastępczego przekroczyły cenę nowego samochodu, nie może automatycznie przesądzić o istnieniu przyczynienia się poszkodowanego do powiększenia rozmiaru szkody” (wyrok SN z dnia 8 września 2004 r. w sprawie o sygn. akt: IV CK 672/03, LEX nr 146324);

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 232 §1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez naruszenie zasady rozkładu ciężaru dowodu wyrażające się w błędnym przyjęciu, że strona powodowa przedkładając umowę najmu pojazdu zastępczego z dnia 22 grudnia 2016 roku, fakturę VAT nr (...) i oświadczenie poszkodowanego z dnia 26 stycznia 2016 roku nie wykazała celowości najmu pojazdu zastępczego i zasadności korzystania z pojazdu zastępczego przez okres 29 dni, podczas gdy to na stronie pozwanej spoczywał ciężar wykazania, iż okres najmu pojazdu zastępczego był niecelowy i niezasadny, gdyż to strona pozwana, kwestionując swoją dalszą odpowiedzialność odszkodowawczą twierdziła, że sam fakt wygenerowania przez poszkodowanego określonych kosztów związanych ze szkodą nie jest przesłanką implikującą obowiązek odszkodowawczy dla zakładu ubezpieczeń, a zatem zgodnie z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. to na niej spoczywał ciężar wykazania tego faktu w niniejszym procesie;
- art. 232 zd. 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że strona powodowa wbrew ciężarowi wykazania faktów, z których wywodzi skutki prawne nie wykazała, że najem pojazdu zastępczego był zasadny w okresie 29 dni, podczas gdy należało uznać, iż potrzeba korzystania przez poszkodowanego z samochodu zastępczego wiązała się bezpośrednio z okresem rozpatrywania jego żądania przez pozwaną. Okres likwidacji szkody wydłużał się wobec tego, to pozwana ponosi z tego tytułu odpowiedzialność i powinna ponieść koszty swojej zwłoki w tym zakresie;
- art. 232 zd. 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne przyjęcie przez sąd pierwszej instancji, że powódka dysponowała gotówką na pokrycie kosztów wynajmu pojazdu zastępczego to zgodnie z zasadą minimalizacji szkody, zasadnym byłby raczej zakup auta podobnego do tego uszkodzonego aniżeli wynajmowanie auta zastępczego, podczas gdy sąd pierwszej instancji całkowicie pominął okoliczność, zgodnie z którą ubezpieczyciel dokonał wypłaty odszkodowania za szkodę całkowitą dopiero w dniu 28 stycznia 2016 roku (okoliczność nie kwestionowana przez pozwaną) i dopiero od dnia 28 stycznia 2016 roku poszkodowany posiadał środki na zakup lub naprawę innego pojazdu, wobec tego należało uznać, że poszkodowany nie ma obowiązku kredytować działalności ubezpieczyciela narażając się tym samym na zwrot odszkodowana w niepełnej wysokości;
- art. 233 §1 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie błędnego założenia, że między stronami sporną okolicznością była stawka najmu pojazdu zastępczego

przy założeniu, że pozwana kwestionowała ją w całości w sytuacji, gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym decyzji z dnia 23 listopada 2016 roku (załącznik w aktach szkody), jednoznacznie wynika, że „stawka za dobę najmu pojazdu zastępczego nie była przez pozwane towarzystwo w przedmiotowej sprawie kwestionowana”.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 2.388,65 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 18 listopada 2016 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych, a ponadto o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych. (apelacja k. 196 – 200v.)

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych. (odpowiedź na apelację k. 208 – 211)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne.

Trafne okazały się zarzuty naruszenia przez sąd pierwszej instancji art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. polegającego na uznaniu, że powódka nie sprostала spoczywającemu na niej ciężarowi udowodnienia faktów, na których opierała powództwo.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Z kolei art. 232 k.p.c. stanowi, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, a sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Cytowane przepisy są ze sobą skorelowane.

Zagadnienie ciężaru dowodu jest ściśle związane z zasadą kontradiktoryjności i inicjatywą w postępowaniu dowodowym. Zestawienie dwóch analizowanych przepisów tworzy pewien schemat, według którego powinno być prowadzone postępowanie dowodowe. To uczestnicy postępowania odpowiedzialni są za realizację obowiązku dowodowego, a sąd za przestrzeganie zasad rozkładu ciężaru dowodu.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, że powódka udowodniła fakty uzasadniające uwzględnienie powództwa w całości. Powódka wraz z pozwem przedstawiła dowody z dokumentów uzasadniające jej legitymację procesową (umowa cesji k. 15 – 16; umowa cesji k. 17 – 18), wysokość poniesionej szkody tytułem kosztów najmu pojazdu zastępczego (umowa najmu pojazdu zastępczego k. 9; protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 22 grudnia 2016 roku k. 10; protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 20 stycznia 2016 roku, oświadczenie poszkodowanego k. 13 – 14; faktura k. 12).

Odpowiedzialność pozwanej na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych była bezsporna. Pozwana wypłaciła odszkodowanie za koszty najmu pojazdu zastępczego w kwocie 1.000,00 zł (decyzja pozwanej k. 21).

Z drugiej strony pozwana nie wykazała faktów przeciwnych. Skutecznie nie zakwestionowała ani wysokości przyjętej dziennej stawki czynszu najmu pojazdu zastępczego ani okresu najmu pojazdu zastępczego. Swoje twierdzenia opierała jedynie na zestawieniu kosztów najmu pojazdu zastępczego z aktualną wartością uszkodzonego pojazdu, co pozostaje bez związku z przedmiotową sprawą.

Trafnie bowiem zarzucił apelujący, że poszkodowany nie ma obowiązku angażowania własnych środków w celu likwidacji szkody (w tym wypadku zakupu nowego pojazdu). Okoliczność, że wartość pojazdu w chwili uszkodzenia była niewielka (i okazała się ostatecznie mniejsza od kosztów najmu pojazdu zastępczego) nie ma istotnego znaczenia.

Istotne jest bowiem to, że przed zdarzeniem był to pojazd sprawny i spełniał swoją funkcję z punktu widzenia poszkodowanego właściciela. Z chwilą jego uszkodzenia, poszkodowany został pozbawiony możliwości korzystania z pojazdu. Wynajem samochodu zastępczego był więc uzasadniony.

Brak jest podstaw prawnych do stwierdzenia, jak uczynił to Sąd pierwszej instancji, że obowiązek zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego ograniczony jest do wysokości wartości samochodu, który został uszkodzony.

Nie można również uznać, że zasada minimalizacji szkody powinna doprowadzić do wniosku, że poszkodowany zamiast wynajmować pojazd, winien kupić taki sam jak uszkodzony, skoro jego wartość była niewielka. Przede wszystkim poszkodowany miał prawo z podjęciem decyzji oczekiwać do decyzji ubezpieczyciela co do kwoty przyznanego odszkodowania i sposobu rozliczenia szkody (czy będzie to szkoda całkowita czy zwrot kosztów naprawy). Decyzja ta została podjęta przez pozwanego dopiero w dniu 28 stycznia 2016r. Tymczasem poszkodowany wynajmował pojazd zastępczy i tak krócej, bo do dnia 20 stycznia 2016r. Poza tym przyjmuje się, że w przypadku szkody całkowitej, od daty decyzji ubezpieczyciela i wypłacie poszkodowanemu odszkodowania, należy dodać co najmniej dalsze 7 dni dla poszkodowanego, konieczne do zorganizowania zakupu nowego pojazdu.

W konsekwencji zasadny okazał się także zarzut naruszenia art. 361 k.c. w zw. z art. 822 k.c.

Zgodnie z art. 822 §1 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony.

Istota ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikająca z art. 822 k.c. sprowadza się do tego, że zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za te szkody ponosi ubezpieczający albo osoba, na rzecz której zawarta została umowa ubezpieczenia. Uregulowania szczególne dotyczące odpowiedzialności ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych zawiera ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 2060, z późn. zm.).

Utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych jest stanowisko, że dla ustalenia pojęcia szkody ubezpieczeniowej należy sięgać do odpowiednich regulacji zawartych w Kodeksie cywilnym.

Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia szkody, a w doktrynie definiuje się je niejednolicie. Tym niemniej za przeważające należy uznać stanowisko, zgodnie z którym szkoda majątkowa to różnica między stanem majątkowym poszkodowanego, który powstał po nastąpieniu zdarzenia powodującego uszczerbek, a stanem jaki by istniał, gdyby to zdarzenie nie nastąpiło. Z kolei w orzecznictwie Sądu Najwyższego pojęcie szkody zostało zdefiniowane jako uszczerbek w prawnie chronionych dobrach majątkowych, wyrażający się w różnicy między stanem tych dóbr, jaki istniał i jaki następnie mógłby istnieć w ramach normalnej kolei rzeczy, a stanem jaki powstał na skutek zdarzenia wywołującego zmianę polegającą na uszczupleniu aktywów lub zwiększeniu pasywów.

Dla ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela należy stwierdzić istnienie szkody w rozumieniu art. 361 §1 k.c. uwzględniając wykładnię pojęcia szkody prezentowaną w orzecznictwie oraz określić granice obowiązku naprawienia szkody wyznaczone przez normalny związek przyczynowy między zdarzeniem wywołującym uszczerbek a szkodą.

Negatywnym następstwem majątkowym uszkodzenia pojazdu mechanicznego może być utrata możliwości korzystania z rzeczy, a więc utrata uprawnienia stanowiącego atrybut prawa własności. W takiej sytuacji poszkodowanemu przysługuje roszczenie o zwrot poniesionych wydatków na najem pojazdu zastępczego, bowiem można je uznać za stratę w rozumieniu art. 361 §2 k.c.

Podsumowując nie ulega wątpliwości, że w skład szkody ubezpieczeniowej wchodzi wydatki i koszty związane ze zdarzeniem wywołującym szkodę. Tym samym odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego

ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego (uchwała SN z dnia 17 listopada 2011 roku, sygn. akt: III CZP 5/11).

W ocenie Sądu Okręgowego bezpodstawnie sąd pierwszej instancji odniósł wysokość dochodzonego odszkodowania za koszty najmu pojazdu zastępczego do wartości uszkodzonego pojazdu. W przedmiotowej sprawie powódka sformułowała roszczenie oparte na twierdzeniu o poniesieniu przez poszkodowanego szkody stanowiącej koszty najmu pojazdu zastępczego. Pomimo spoczywającego na skarżącej ciężaru udowodnienia faktów zmierzających do podważenia rozmiaru szkody ustalonego na udowodnionych twierdzeniach powódki stosownie do treści art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., pozwana nie zakwestionowała skutecznie tych faktów jak również nie przedstawiła dowodów mogących uzasadniać odmienne wnioski.

Wobec powyższego zasadna okazała się zmiana wydanego przez sąd pierwszej instancji rozstrzygnięcia. Uwzględniając wykazany przez powódkę rozmiar szkody, tj. okres trwania najmu pojazdu zastępczego wynoszący 29 dni oraz stawkę dzienną najmu pojazdu zastępczego wynoszącą 95,00 zł netto, Sąd Okręgowy ustalił wysokość należnego odszkodowania tytułem kosztów najmu pojazdu zastępczego w kwocie 3.388,65 zł brutto. Biorąc pod uwagę, że pozwana w toku postępowania likwidacyjnego wypłaciła na rzecz poszkodowanego odszkodowanie z tego tytułu w wysokości 1.000,00 zł, Sąd Okręgowy zasądził różnicę tych kwot.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386 §1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok poprzez zasądzenie kwoty 2.388,65 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 18 listopada 2016 roku do dnia zapłaty, uwzględniając tym samym wytoczone powództwo w całości.

O odsetkach Sąd Okręgowy rozstrzygnął na podstawie art. 481 §1 k.c. zgodnie z żądaniem pozwu. Powódka wezwała pozwaną do zapłaty pismem z dnia 10 listopada 2016 roku zakreślając termin zapłaty do dnia 17 listopada 2016 roku. (wezwanie do zapłaty k. 19, potwierdzenie nadania k. 20). A zatem zasadne jest naliczenie odsetek od dnia następnego, tj. dnia 18 listopada 2016 roku. Wówczas świadczenie dochodzone przez powódkę było wymagalne, a pozwana pozostawała w opóźnieniu z jego spełnieniem.

W związku ze zmianą merytorycznego rozstrzygnięcia konieczna okazała się zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu przed sądem pierwszej instancji. Sąd Okręgowy rozstrzygnął o tych kosztach zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wynikającą z art. 98 §1 k.p.c. uwzględniając dyspozycje art. 98 §2 k.p.c. oraz art. 98 §3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwana przegrała proces i powinna zwrócić powódce poniesione przez nią koszty w kwocie 1.037,00 zł, na którą składają się opłata sądowa od pozwu w kwocie 120,00 zł, opłata skarbową za złożenie odpisu pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł oraz wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika ustalone stosownie do wartości przedmiotu sporu na podstawie §2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804, z późn. zm.) w kwocie 900,00 zł.

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy oparł się na wskazanych powyżej przepisach prawa. Pozwana przegrała postępowanie apelacyjne i powinna zwrócić powódce poniesione przez nią koszty w kwocie 570,00 zł, na którą składają się opłata sądowa od apelacji w kwocie 120,00 zł oraz wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika ustalone stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia na podstawie §2 pkt 3 w zw. z §10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804, z późn. zm.)